

Nieuws uit de Oudheidkamer

Nummer 38

4^e kwartaal 2023

Adres : Boekenberg
Markt 40
3201CZ Spijkenisse

Openingstijden : dinsdag 11.00 - 16.00 uur
zaterdag 11.00 - 16.00 uur

Bankrekening : RegioBank NL81 RBRB 0920 0319 35
t.n.v. Vrienden van Spijkenisse
o.v.v. Oudheidkamer

Email : oudheidkamer-spijkenisse@hotmail.com

Oudheidkamer 10 jaar

Het opzetten van een oudheidkamer was een idee dat al langere tijd bij diverse groepen leefde. Een idee dat na de opening van museumwinkel Mak steeds vastere vormen aan ging nemen. Het was niet omdat Spijkenisse een rijke historie had, maar meer dat het dorp van toen zich ontwikkelde tot

de stad van nu. Van een boerendorp met een groeiende lokale industrie en nog geen 3000 inwoners tot een stad met 73.000 inwoners.

Het was de Vereniging Vrienden van Spijkenisse, in 1981 opgericht in samenhang met de manifestatie '750 jaar Spijkenisse', die het initiatief nam de oudheidkamer op te zetten. Door het uitwerpen van het spreekwoordelijke visje bij een wethouder volgde een aantal gesprekken met meerdere wethouders en werd het plan door de gemeente omarmd.

Het vinden van een geschikt pand nam nog wel wat tijd in beslag, maar uiteindelijk kwamen we uit bij onze huidige locatie in de Boekenberg. De nog kale ruimte van ca. 60 m² werd door de gemeente voorzien van de benodigde elektriciteitsvoorzieningen, plafond en keukenblok. De verdere inrichting zoals vloerbekleding en meubilair kwam ten laste van de Vereniging. De vitrinekasten konden overgenomen worden van winkels die hun deuren gingen sluiten.

Een bezoek aan Hans Barends, de maker van de maquette, waarin wij onze plannen uiteenzetten, gaf hem het vertrouwen de maquette ons in bruikleen te geven. Die paste precies in onze plannen om te vertellen over het leven en werken in het dorp van toen.

Met de komst van de maquette was de keuze niet moeilijk af te zien van wisselende tentoonstellingen. Juist omdat deze, in combinatie met de luchtfoto uit 1958, veel gespreksstof oplevert.

Door een tafel met een aantal stoelen achter een losse scheidingswand te plaatsen was er een ruimte ontstaan met gelegenheid voor een praatje of om met andere dorpsgenoten herinneringen op te halen.

Vanaf de opening kregen wij de mogelijkheid om van het auditorium met 70 zitplaatsen gebruik te maken. Om een film- dan wel een fotopresentatie te vertonen moesten wel eerst een aantal videobanden en de nodige foto's gedigitaliseerd worden.

De uitbreiding van Spijkenisse werd tot een aantal jaren geleden nog vanuit een vliegtuig gefotografeerd. Deze foto's geven een goed beeld van de veranderingen die het in de loop der jaren heeft ondergaan.

Later kregen we de beschikking over de 8mm-films die in de jaren 50 gemaakt waren door o.a. dokter Jurrjens, Janus Kweekel, Arie van Hamburg en Albinus van Bodegom. De onderwijzer van de ULO Jan Hardewijn maakte films van de jaarlijkse meerdaagse reisjes met de hoogste klas. Al deze films zijn in samenwerking met het Streekarchief Voorne-Putten op een professionele manier gedigitaliseerd en zijn nu te zien op de website van het Streekarchief. Helaas heeft het beeld van de 70 jaar oude films wel in kwaliteit ingeboet, maar dat blijkt ook zijn charme te hebben.

De voorstellingen in het auditorium, telkens met een bepaald thema, bleken een groot succes; vooral de film over Spijkenisse uit 1955 trok veel bezoekers.

Naast de foto's en films hebben we in de loop der jaren een groot aantal krantenknipsels en gebruiksvorwerpen gekregen, die voor zover dat mogelijk is, te bezichtigen zijn.

Gezien de oppervlakte van de oudheidkamer kan onder normale omstandigheden 1 persoon zijn taak uitvoeren. Omdat de weekmarkt op dinsdag en zaterdag vrijwel naast de oudheidkamer ligt, is besloten de oudheidkamer ook op die dagen te openen van 11.00 tot 16.00 uur. Het tijdvak van 5 uur is gesplitst in twee delen van elk 2 ½ uur, elk ingevuld door een andere vrijwilliger.

Aan vrijwilligers heeft de oudheidkamer geen gebrek gehad. Het zijn allen geboren en getogen Spijkenissers, die over het Spijkenisse van vroeger uit eigen ervaring kunnen vertellen.

Tot op heden verloopt alles nog op rolletjes, maar wij realiseren ons dat de jaren van de meeste vrijwilligers gaan meespelen. Om de kennis van nu aan de volgende generatie door te kunnen geven zullen wij ons op korte termijn moeten gaan richten op mogelijkheden die het huidige digitale tijdperk ons kan bieden.

Naoorlogse bouwplannen in Spijkenisse

De basis van onderstaande tekst is ontleend aan artikelen uit de Nieuwe Brielsche Courant en het Nieuwsblad van de Hoeksewaard

In een tijd dat er nog geen woningcorporaties en projectontwikkelaars e.d. waren, lag de taak van de woningbouw bij de plaatselijke overheid. Provinciale en landelijke overheden moesten toestemming verlenen en hielden waar nodig een oogje in het zeil.

Na de oorlog was de woningnood in dorpen en steden hoog. De overheid gaf voorrang aan herstel van de infrastructuur en de handel. Er was schaarste aan goede bouwvakkers, aan geld en aan materialen. Het oplossen van de woningnood (volksvijand nummer één) kwam dus traag op gang. Kort na de oorlog liep de woningnood nog verder op vanwege het grote aantal (uitgestelde) huwelijken en de babyboom. Bovendien liep Nederland niet voorop bij de toepassing van nieuwe bouwtechnieken. Het bleef overwegend traditioneel bouwen, waarbij de dragende muren zijn gemetseld in baksteen of kalkzandsteen en de vloeren bestaan uit houten balken met planken of uit in het werk gestort beton. In de ons omringende landen was men al op systeembouw (zie hierna) overgestapt. Pas in de jaren vijftig kwam de woningproductie in een stroomversnelling en kwamen de typerende en herkenbare wederopbouw wijken tot stand.

De Kooiweide

Bij het voorstel van B en W om als eerste lediging van de woningnood in Spijkenisse om 24 arbeiderswoningen te bouwen op het terrein achter de Vermaatstraat gaf burgemeester P.J. Keijzer op 27 mei 1946 aan de gemeenteraad de volgende toelichting.

“Verschillende omstandigheden dragen er toe bij dat de behoefte aan woningen en woonruimte, welke zeer groot is, onrustbarend gaat toenemen.

We denken hierbij aan eventuele uitbreiding van de alhier aanwezige industrieën. Indien Spijkenisse als kleine industriegemeente een plaats in wil gaan nemen, dan is het zeker van zeer groot belang voor de werkgevers dat het personeel ook in die gemeente kan wonen. Zoals de omstandigheden thans zijn, is deze gelegenheid geheel uitgesloten.

Bij dit alles speelt ook de zedelijke factor een voorname rol. Is het niet zoo dat momenteel veel jongelui met trouwplannen rondlopen? De woningnood in de gemeente is echter van dien aard dat zij hun plannen niet kunnen verwezenlijken en dit toch is funest voor den opbouw van een krachtig Nederland! Deze toestand kan niet worden bestendig. Deze mensen dienen te worden geholpen.

Een groot aantal van de bestaande woningen verkeert bovendien nog in een min of meer desolate toestand, daar het vereiste onderhoud gedurende de oorlogsjaren niet kon worden uitgevoerd. Reeds vroeger was de woningvoorraad in deze gemeente ongunstig.

We stellen ons voor, dat we in de naaste toekomst bij uwen raad zullen komen tot het onbewoonbaar verklaren en afbreken van bestaande woningen, die feitelijk niet langer tot huisvesting van mensen kunnen dienen. Zolang er nog geen uitbreiding van enige betekenis kan plaats hebben, is zulks niet mogelijk.

Weliswaar ligt in de handen van den burgemeester een bevoegdheid om het „vorderingsbesluit woonruimte ” toe te passen, maar hierin schuilt een groot gevaar. want bij een uitvoering daarvan wordt toch het eigendomsrecht aangetast. Wij willen dit goed recht van de eigenaars eerbiedigen en slechts in uitzonderingsgevallen tot een vordering overgaan.

Ondanks de huidige precaire materialen positie kunnen wij thans met medewerking van den heer inspecteur der Volkshuisvesting reeds tot u komen met voorstellen om tot het bouwen van 24 woningen te geraken.

Indien uwen raad onze plannen gaat steunen, zal het mogelijk zijn om op zeer korten termijn een complex woningen te laten verrijzen op een perceel bouwgrond gelegen in de onmiddellijke nabijheid van de Vermaatstraat, genaamd de Kooiweide, in eigendom toebehorende aan den heer D. van Bodegom alhier.

Ten aanzien van de stichtingskosten kunnen wij u mededelen. dat de bouwprijs per woning op ongeveer f 8000 wordt begroot, terwijl een huurprijs op ongeveer f 6 per week zal moeten worden vastgesteld.

Voor deze bouw zullen door het Rijk grond- en bouwvoorschotten worden verstrekt. In de exploitatiekosten zal de overheid 75 pct. bijdragen, zodat dus het resterende voor rekening van de gemeente zal blijven. Wij hadden liever aan het particulier initiatief vrij spel gegeven, doch zoals de toestanden thans nog zijn, is het voor een particulieren bouwondernemer niet mogelijk om zelfstandig zonder bijdrage uit overheidskassen tot het bouwen te besluiten.

In dit verband hebben wij mede onder de ogen gezien, dat ook de bouw van middenstandswoningen de nodige aandacht moet hebben. Reeds hebben wij ook deze aangelegenheid bestudeerd. Onderhandelingen omtrent den aankoop van gronden hiervoor zijn in een ver gevorderd stadium. Wij zouden dezen bouw evenwel geheel aan het particulier initiatief willen overlaten.

Onze besprekingen zijn reeds van dien aard, dat we mogen verwachten dat in 1947 reeds met den bouw een aanvang kan worden genomen.

Wij ontveinzen niet dat het woningvraagstuk grote financiële offers van de gemeente zal vragen. maar de huidige onhoudbare toestand kan niet langer bestendig blijven".

Uiteindelijk werden op de Kooiweide 22 woningen gebouwd, bestaande uit 11 blokken met elk 2 woningen.

De aankoop van de beoogde bouwgrond achter de Vermaatstraat verliep echter moeizaam. De eigenaar van de grond ging niet akkoord met de aankoopprijs die werd vastgesteld door het Prijzenbureau van Onroerende Zaken. In verband met het grote gebrek aan woningen en woonruimten heeft de burgemeester in mei 1946 gebruik gemaakt van zijn bevoegdheid, neergelegd in het besluit „Vordering Woonruimten”.

De eigenaar ging tegen deze vordering in beroep. De rechter te Rotterdam verklaarde het beroep niet ontvankelijk, zodat de eigenaar in dit vonnis moest berusten.

Op vragen vanuit de raad naar de stand van zaken van de bouw van de eerste 12 woningen antwoordde de burgemeester dat de plannen door de betrokken inspecteur waren goedgekeurd. Na nog te verrichten onderzoek door landelijke overheden zou de aanbesteding spoedig kunnen beginnen. Wanneer de bouwgronden dan nog niet beschikbaar zouden zijn, zou een onteigeningsprocedure volgen.

In augustus 1946 besluit de Raad aan B en W machtiging te verlenen tot het aanvragen van Rijksvoorschotten voor de woningbouw, aankoop en/of onteigening van de benodigde bouwgrond. De voorzitter deelt hierbij nog mede, dat een minnelijke schikking ten aanzien van de koop van de bouwgrond zo goed als uitgesloten is, daar de prijs, vastgesteld door het Prijzenbureau voor Onroerende Zaken, voor de eigenaar-verkoper niet aanvaardbaar is.

Via onderstaande mededeling kondigt het college in december 1946 de onteigeningsprocedure en de aanbesteding van de eerste serie woningen aan.

Gemeente Spijkenisse

Onteigening in het belang van de Volkshuisvesting

Burgemeester en Wethouders der Gemeente Spijkenisse maken bekend, dat op **Donderdag 12 December 1946**, des voormiddags 11.30 uur, de Commissie van het College van Algemeene Commissarissen voor den Wederopbouw ten Gemeentehuize alhier zitting zal houden tot het aanhooren van eventueele bezwaren van belanghebbenden tegen de **ont-eigening** ten name van de Gemeente Spijkenisse van de perceelen, kadastraal bekend Gemeente Spijkenisse, Sectie D Nos. 680 t/m 682 en 684,

voor den bouw van 24 Arbeiderswoningen.

De lijst van de te onteigenen perceelen, alsmede een kaart, waarop zij zijn aangeduid, zijn gedurende twee weken voorafgaande aan den zittingsdatum, kosteloos voor een ieder ter inzage nedergelegd ter Secretarie dezer Gemeente.

Belanghebbenden kunnen uiterlijk 2 dagen vóór den zittingsdag ook schriftelijk bezwaren indienen bij het College van Algemeene Commissarissen voornoemd te 's-Gravenhage, van Alkemadelaan 350.

Spijkenisse, 27 November 1946.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

De Burgemeester,
P. J. KEIJZER.
De Secretaris,
Mr. C. J. KLOK.

Openbare Aanbesteding

Op **Donderdag 19 December a.s.**, v.m. om 11 uur, zullen Burgemeester en Wethouders van Spijkenisse in het Hotel „De Keijzer” aldaar, overeenkomstig het „Aanbestedingsreglement W.B.”, trachten aan te besteden:

Het bouwen van 12 Arbeiderswoningen

op een terrein gelegen aan de Vermaatstraat te Spijkenisse, kadastraal bekend Gemeente Spijkenisse, sectie D No. 684.

Bestek en voorwaarden liggen vanaf Donderdag 5 December a.s. ter lezing op het kantoor van den Heer A. DEKKER, Architect, Breeka 152a te Spijkenisse en zijn vanaf dien datum tegen betaling van f 5,— per stel aan voornoemd adres verkrijgbaar, terwijl na ontvangst van een postwissel groot f 5,— een en ander franco wordt toegezonden.

Spijkenisse, 2 December 1946.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

De Burgemeester,
P. J. KEIJZER.
De Secretaris,
Mr. C. J. KLOK.

Nog geen twee jaar later, op 14 mei 1948 krijgt de heer J. Dubbeld, assistent der directe belastingen, de sleutel van de eerste nieuwe woning. Half augustus zijn alle woningen bewoond. De overige gelukkigen zijn: J. W. Hardewijn, H. D. Paskamp, S. P. Veldhuijzen, W. van der Schee, W. Snater, H. van der Graaff, A. van Heesen, A. Blijleven, J. Sibrecht, B. S. Herrewijnen-Smits en P. van Genderen.

Vervolgens vindt de aanbesteding plaats van de tweede serie gemeentewoningen in de zogenaamde Kooiweide. De vijf inschrijvingen lopen uiteen van fl. 112.525 (J. Roos) tot fl. 126.787 (G.A. Verzijl). Op 25 mei 1948 bericht de Nieuwe Brielsche Courant dat de bouw van 10 arbeiderswoningen is gegund aan de heer J. Roos.

Op 5 augustus 1949 schrijft dezelfde krant dat de bouw is voltooid en dat de woningen, gelegen aan de Tweede Kooistraat, zijn toegewezen aan: nr. 6 Adr. van Hulst ; nr. 8 W. van der Jagt ; nr. 10 P. van der Bie ; nr. 12 M. van der Sluijs ; nr. 14 Gl. Keijzerwaard ; nr. 16 B. Bergsma ; nr. 18 A.J. Dekker ; nr. 20 A.D. Verlinge ; nr. 22 J.P. Lankhaar en nr. 24 B. Meijboom .

Naast inwoners die dringend om huisvesting verlegen zaten, werden de woningen ook toegewezen aan onderwijzers en gemeentelijke ambtenaren

De Molenwei

De Nieuwe Brielsche Courant laat op 26 oktober 1948 weten “van bevoegde zijde” te hebben vernomen, dat nog niet met zekerheid kan worden bepaald of reeds in 1949 arbeiderswoningen in de Molenweide zullen verrijzen. De volkstuintjes, gelegen aan het zuidwestelijk gedeelte van de tankgracht, komen waarschijnlijk het eerst in het gedrang. Het gemeentebestuur wijst de huurders er daarom op, wanneer eventueel de bouw in 1949 toch voortgang zou vinden, dat zij geen rechten kunnen laten gelden op schadeloosstelling wegens geleden schade aan gewassen. Het bewerken en beplanten geschiedt dus voor eigen risico.

Een half jaar later, in april 1949 is een aanvang gemaakt met het dempen van de tankgracht. De werkzaamheden worden uitgevoerd door de Dienst Uitvoering Werken. Het gemeentebestuur heeft deze gronden aangekocht voor woningbouw, waar te zijner tijd ruim honderd woningen zullen verrijzen, zo schrijft de krant.

Gemeentearchitect Dekker maakt in augustus in het gemeentehuis aan het Noordeinde het resultaat

bekend van de aanbesteding voor de bouw van de eerste 12 arbeiderswoningen, te realiseren aan de Molenweide. Het project bestaat uit twee percelen. De bedragen voor de inschrijving lopen van fl. 128.340 tot fl. 142.523. De inschrijving is open voor lokale ondernemers, ook hier doen aannemers Roos en Verzijl mee. De gunning vindt nog niet plaats. De provincie, die toestemming moet geven, laat in september weten dat de laagste inschrijving te hoog is en dat er een nieuwe aanbesteding moet plaatsvinden, die open moet staan voor inschrijvingen uit de hele provincie.

Kennelijk gingen in die tijd dit soort procedures heel voortvarend en konden aannemers snel inschatten wat de bouwkosten in totaal zouden behelzen. Want op maandag 19 september om 11 uur zou de nieuwe aanbesteding plaatsvinden.

De inschatting van de provincie, dat de gevraagde prijs te hoog is, komt uit. De firma Mijnders en Van der Kolk uit Dordrecht kan gaan bouwen voor een bedrag van fl. 109.250.

Kort hierna wordt begonnen met het graven van de funderingen.

Tijdens het bouwproces ontstaat enige vertraging, als leveranciers van de aannemer op een vrijdagavond zes vrachtwagens bouwmaterialen wegvoeren. Door ingrijpen van de architect wordt op zaterdagmorgen alles weer teruggebracht. De woningen worden eind 1950 opgeleverd.

Hoewel de eerste 12 woningen nog niet zijn voltooid, wordt een nieuwe aanbesteding uitgeschreven voor 17 woningen aan de Wiekstraat. Deze wordt in juli 1950 gegund aan de firma G. de Man uit Strijen voor een bedrag van fl. 154.800, -- . De bouw verloopt voorspoedig en in september 1951 komen deze woningen gereed.

De volgende stap is de aanbesteding voor de bouw van 60 woningen. Deze aanbesteding wordt gegund aan de firma Koudijs uit Rotterdam. Nadat de voorlopige bestrating en de riolering zijn aangelegd, kan in maart 1952 met de bouw begonnen worden. Onvoorziene omstandigheden daargelaten hoopt de bouwer dat de woningen half december gereed kunnen zijn.

Het plan voor de bouw van 60 woningen kan ook doorgaan, omdat werknemers van lokale bedrijven, die door uitbreiding steeds meer personeel in dienst nemen, een woning toegewezen zouden krijgen. Zo krijgen Spijkstaal F.N.S. 10, N.V. Vege en Oostbroek 15 en C.M.C. 5 woningen ter beschikking.

In november 1952 vindt de aanbesteding plaats voor het bouwen van de laatste 20 woningen.

Voordat met bouwen wordt aangevangen, moeten eerst palen worden geslagen. Het zeer omvangrijke heiwerk is nodig, omdat deze woningen worden gebouwd op de voormalige tankgracht, die tijdens de bezetting door de Duitsers werd gegraven. De aanbesteding wordt weer gewonnen door de firma Koudijs voor een bedrag van fl. 223.830.

Medio maart 1953 wordt de eerste paal geslagen door de firma

Herrewijnen uit Spijkenisse als onderaannemer.

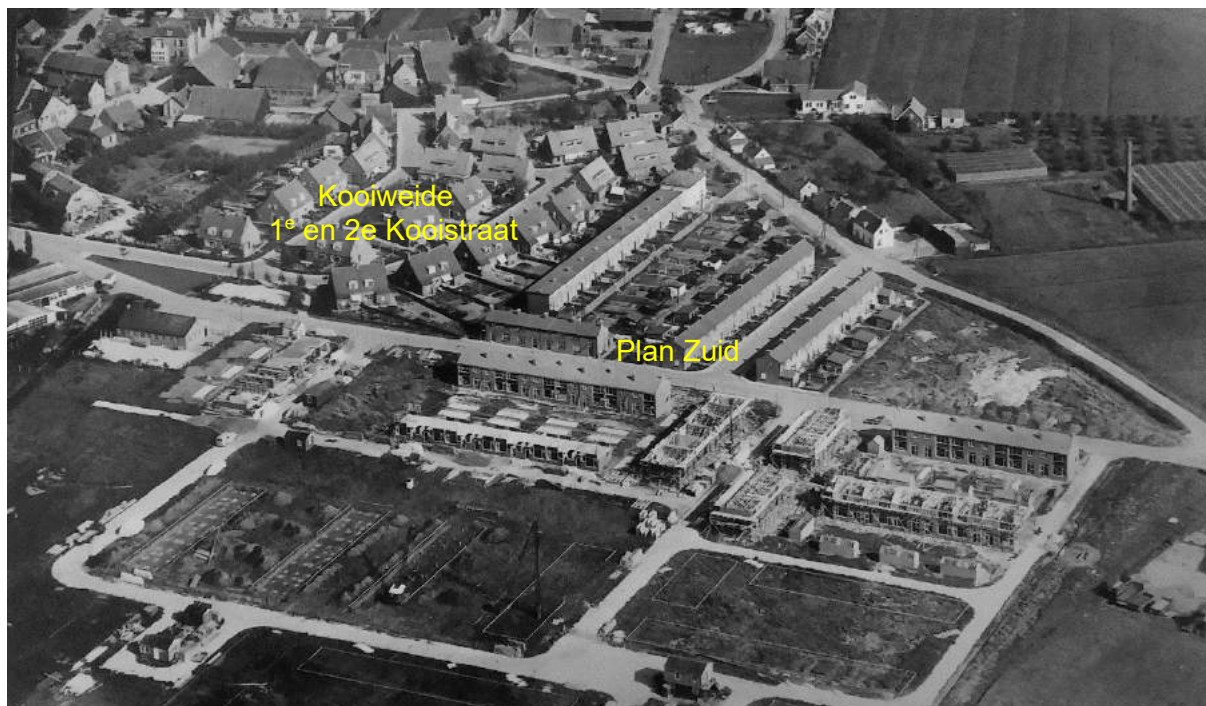
Eind oktober 1953 is aan de Schoestraat het laatste blok van acht woningen gereedgekomen, waarmee de Molenwei, achter de Jan van Zutphenstraat, is volgebouwd.

Aansluitend wordt in 1954 door aannemer L. de Jongh te Spijkenisse de eerste spade in de grond gezet voor het bouwen van 18 arbeiderswoningen aan de Molenstraat, een en ander met inachtneming van de premiereregeling woningbouw 1950.

In juni 1952 stellen B en W de raad voor de gunning te starten voor het maken van een pompput met pompinstallatie bij de Eerste Heulbrug en van een persleiding voor de afvoer van rioolwater van het plan Molenwei. Het doel is om de riolering in de wijk onafhankelijk te maken van het boezemwater en om daardoor tegemoet te komen aan de belangen van het Hoogheemraadschap. De uitlozing zal gaan door de Voorstraat naar de haven met een duiker door de boezem. Bij grote neerslag kan, indien noodzakelijk, gespuid worden op de boezem.

De kosten zullen bedragen fl. 13.600.— met een bedrag van fl. 3529.— voor de pomp. De voorziening is tijdelijk, in afwachting van de totstandkoming van de zuiveringsinstallatie, die naar verwachting in 1956 operationeel zal zijn, zo schrijft het college dan.

Plan Zuid

Begin 1951 doet het college van burgemeester en wethouders twee aanbestedingen voor de bouw van respectievelijk tien arbeiderswoningen aan de Breeweg. De firma Roos uit Nieuw-Beijerland krijgt de arbeiderswoningen gegund voor net geen fl 100.000. De uitbreiding krijgt de naam Plan Zuid.

In mei 1953 wordt begonnen met het rioleren van straten en wegen, alsmede het dempen van enkele stinksloten, zoals de omschrijving luidt. De firma Bastemeijer & Van der Merwe uit Poortugaal kan direct daarna aan de slag met de bouw van achttien arbeiderswoningen. Ze komen te liggen aan een nieuwe straat: de Tuinstraat.

Van de in aanbouw zijnde arbeiderswoningen in het plan Zuid is in april 1954 een blok van acht woningen gereedgekomen. Het restant kan in de zomer van dat jaar door de bewoners worden betrokken. Van deze woningen liggen er 18 in de Tuinstraat en 4 in de Groene Kruisstraat

Aansluitend vindt op dinsdag 5 april 1955 in het raadhuis de aanbesteding plaats van 37 arbeiderswoningen. Deze wil men bouwen op een terrein gelegen aan de Groene Kruisstraat in het plan zuid. Aan deze straat bouwde de gemeente al 4 woningen, die de zomer daarvoor gereedkwamen.

Karel Doormanstraat

Tegelijk met de aanbesteding van de woningen in Plan Zuid vindt ook de aanbesteding plaats voor de bouw van zes middenstandswoningen aan de Karel Doormanstraat. De firma Van Dijk uit Hardinxveld mag voor iets meer dan een ton de middenstandswoningen realiseren.